

VYCHOVATEL A DÍTĚ

Vztahy mezi lidmi jsou různé: přátelské, nepřátelské, vztahy duchovní spřízněnosti, vztahy stejných nebo různých pohlaví, stejného nebo rozlišného věku. Všechny tyto vztahy jsou dány osudem a samy také osud předurčují, jsou to tajemné hádanky, přestože se v mnoha případech mohou zdát všední, ba dokonce neutěšené.

Nejinak je tomu se vztahem dospělého k dítěti, ať už jde o pokrevní příbuzenství nebo vztah chovance či žáka k učiteli. Tyto vztahy jsou také podmíněny hlubokými osudovými souvislostmi. Duše, vcházející do pozemského světa, se přidruží na základě duchovní volby života mezi smrtí a znovuzrozením k rodičovské dvojici, která jí má otevřít bránu do pozemského světa. Chce se spojit a svěřit se jim do péče a výchovy pro první životní období vzhledem k jejich individuálním vlastnostem, jejich příslušnosti k určité rase, národu nebo rodu. Proto Rudolf Steiner zdůrazňuje ve své duchovědě, že nikoli rodiče jako první milují své dítě, ale že jejich lásce předchází láska dítěte, které se k nim schyluje z duchovních světů. Výsledkem může být nádherná vroucnost vztahu, když otec a matka nehledí jen na fyzickou linii dědičného odkazu, ale ví, že duše dítěte je hledala už před narozením a svedla je dohromady, protože se chtěla ponořit do tohoto dědičného proudu a zažít svůj pozemský život právě pod jejich vedením. Takovéto poznání nesmírně zvyšuje pocit odpovědnosti a současně naprosto popírá názor, že děti rodičům „patří“, že si je mohou formovat podle sebe a že s nimi mohou dělat co chtějí. Měli by se zaposlouchat do individuality, která se jim svěřila, jak

v hlubinách jejího bytí by sama chtěla být vychována. V hlubinách svého bytí, nikoli jen na povrchu vědomí. Jinak by rodiče ustoupili před každou dětskou náladou a výchovy by se vůbec vzdali. Dítě ale právě *chce* být vychovááno a chce být správně uvedeno do života. Chce, aby mohlo své rodiče nejdřív napodobovat a po výměně zubů je pokládat za autority. Chce ve zralém věku v nich spatřovat ideály a podle nich pracovat tak, jako oni šli životem a pracovali.

Někdy slyšíme ironickou námitku, že zřejmě mnohé dítě „nebylo ve volbě svých rodičů dosti opatrné“. Pomineme-li skutečnost, že průběh ztělesnění je obtížný a podmínky na této zemi v současné době jsou takové, že duše jen s námahou hledá vhodné lidské vztahy, potom dítě hledá ve svých rodičích také svůj *vlastní* osud, svůj úděl, že bude v prvních dvou sedmiletích života žít v určitých rodinných vztazích. To přirozeně neznamena, že bychom děti z nešťastných rodinných poměrů neměli vyjmout, když je to možné a nutné. Nebylo by zodpovědné utěšovat se myšlenkou, že si děti samy již před narozením zvolily své bědné, ba dokonce strašlivé rodinné osudy. Stejně dobře může být jejich osudem to, že se najdou hodní a rozumní lidé, kteří je vysvobodí z jejich těžké situace. Často jsme překvapeni a potěšeni, jak rychle rozkvetou a jak se zdravotně a duševně rozvinou děti, které jsme přesadili do harmonického a hlavně láskyplného prostředí, z rodin rozrušených manželskými nesváry, z rodin, které si děti vůbec nepřály, nebo je dokonce týraly. Ovšem že to nikdy neuděláme lehkomyšlně a bez pocitu odpovědnosti - vždyť je vlastně vyjímáme z prostředí, do kterého samy vykročily svým narozením.

Ve své hloubce a kráse se už bohužel dávno přestal pociťovat zázračný lidský vztah dospělého jako učitele a dítěte jako žáka. Je to výsledek intelektuálního vývoje posledních staletí. Dokonce učitel (častěji pouze „kantor“) bývá člověkem, kterým dítě opovrhne a nenávidí ho. Úzkostlivě se od něj odvrací a jako

beznadějně nudného jej odmítá. A pokud jde o učitele samého - ten se velmi často děti bojí jako „smečky“. Vztah k jednotlivým dětem, s nimiž mluví o samotě, může být ještě snesitelný, dokonce i přátelský, ale třída jakožto společenství žáků vzbuzuje v učiteli skrytou antipatii. Často si ji ani sám neuvědomuje, ale je tu a působí. Jak často se stává, že se celá třída k učiteli postaví nepřátelsky. Kolik je dospělých, které trápí úzkostné sny ještě ze školních lavic... Nicméně je také mnoho učitelů, kteří pociťují jako noční můru sen o tom, jak se zítra postaví před třídu povykujících dětí.

Jednou se zeptali patnáctiletého docela schopného a hodného mladíka z chlapeckého internátu při gymnáziu, co si skutečně myslí o svém učiteli němčiny, který byl znám jako velmi vzdělaný a laskavý vychovatel. Mladík odmítl odpověď s nenapodobitelnou lhostejností a jen chladně poznamenal: „V učitelích nevidíme soukromé osoby.“ Chtěl tím vyjádřit, že když učitel jako soukromá osoba je velmi milý, přece jen se to netýká školního vyučování, které z něho dělá „nepřítele“. Takový vztah je velmi častý a nespočívá jen v osobnosti učitele a žáků, ale je závislý na *metodě* vyučování. Děti jako by tušily, že jim ve skutečnosti není přiměřený a tělesně i duševně jim přímo škodí ten intelektuální a neumělecký způsob, jakým učitelé přednášejí populární a „dětsky“ přiměřenou vědu. Systém vzdělání učitelů dává sice přesné a bohaté vědomosti, ale nevytváří tvůrčí osobnost - člověka s volnými tvůrčími silami.

Co tu vlastně stojí - i tak se můžeme ptát - co tu po pravdě stojí proti sobě, když se setká vychovatel s chovancem? Je to tajemný podivuhodný vztah mezi minulostí a budoucností, nazíraný jakoby v průřezu. Člověk, který narozením vstupuje do tento svět, je výslednicí sil minulosti. Nese minulost v sobě, z ní se rodí. V jeho tělesném a duševním uspořádání je ukryta

moudrost duchovních substancí, působících mezi smrtí a znovuzrozením. K nim jeho duchovně duševní bytí také patřilo, v nich je ukryt i jeho uplynulý pozemský život a ten zase podnítl zvláštní povahový ráz předporodního působení sil. Z tohoto hlediska je dítě vlastně něco „byvšího“ - i když to může znít paradoxně - a něco „stávajícího se z nitra“ bude teprve v průběhu let. *Moudrost* si přináší ze své duchovní existence. Mravní vůle z duchovní svobody může však člověk vypěstovat až na této zemi jako výraz svého sebevědomého „já“. Klíčí v něm mravní síla, kterou však musí vždy znovu a znovu vytvářet, nikdy není daná a musí se vybojovávat každým okamžikem. Sama sebe přesahuje do budoucnosti a právě ona ve vychovateli žije a *musí* žít, pokud vůbec chce mít na své svěřence výchovný vliv. Snad můžeme dítě něčemu *naučit*, i když z něj neuděláme plnohodnotného člověka neustále zápasícího o nové poznatky a skutky - ale pak si nemůžeme říkat *vychovatel*. Nevychováváme přece tím - a to je základní tajemství výchovy - čemu dítě učíme a co s ním děláme, ale tím, čím sami jsme, přesněji řečeno v dalším okamžiku *budeme* a co ze sebe v příštích okamžicích uděláme. Jsou vychovatelé, které osud přinutil řešit těžké životní pohromy a udělal z nich úplně jiné lidi. Takoví mají velkou výchovnou moc, například ztiší svou pouhou přítomností velké třídy, které nedokázal zvládnout nejučenější profesor. Mohli bychom charakterizovat vychovatele jako lidi, kteří se umí měnit. Tím nemyslím v morálním smyslu. Lidé s velkou morální silou budou samozřejmě vždycky ti nejlepší vychovatelé.

Při přípravě na vyučování někdy učitel narazí na látku, která v něm vyvolá vnitřní činnost, a proto směle opustí obvyklou metodu výkladu té látky a vykládá ji *nově*. Prožívá ji od pramene a tvoří samostatně. Na světě není nic nezajímavého, když na to máme správný a nezaujatý úhel pohledu - dokonce ani malá násobilka nebo obávaná tzv. gramatika. Udělejme si jako vychovatelé předsevzetí, že *nikdy* nebudeme

dětem vykládat něco, co sami pokládáme za nudné. Ale právě při každém výkladu v nich budeme vyvolávat údiv a úžas, (který jsme ovšem už před tím sami v sobě pocítili.) Budeme překvapeni s jakou radostí, snahou a pílí tu látku děti zvládnou. Na dětech pácháme největší hřích, když jim některou součást podivuhodného všehomíra představujeme nudným způsobem a ony ne nad prací a námahou (to jim neškodí), ale z dlouhé chvíle unuděně vzdychají a úpějí. K tomu nikdy nedojde, když vychovatel vezme za správný konec výklad všech zázraků a hádanek světa - například dokonce i tu malou násobilku a její rytmus, vše, co souvisí s řečí, o přírodních jevech ani nemluvě. Vychovatel působí výchovně všude tam, kde je sám duchovně aktivní, a také tam, kde jeho vnitřně svobodná aktivita nemá co činit s morálním postojem v nejužším smyslu slova. Mravný čin bude pak vycházet ze základů *vlastního* prapůvodního bytí a sotva bude mít podobu myšlenek.

Tak se spojí v jeden pramen vědomě vypracované tvořivé síly spolu s přírodními tvůrčími silami, které na dítěti pracují, i když si to dítě samo neuvědomuje. A z toho, co v dítěti je a samo se v něm formuje včetně z toho, co vytvářejí obětavé síly vychovatele, vznikají ty kořínky života, které postupně dají vyrůst samostatnému, duchovně činnému a mravně svobodnému člověku.

Vychovatel jako síla osudu

Helena Kellerová a její vychovatelka

Jednoho březnového odpoledne roku 1887 stálo hluchoněmé a slepé dítě jménem Helena před vraty a tupě očekávalo událost, kterou už od rána jaksi tušilo. Helena nevěděla, oč půjde. Od dvou let jí neprošel ušima jediný zvuk a očima nepronikl jediný světelný paprsek. Ve svém okolí však cítila jakýsi ne-

klid a vzrušení. Ještě netušila, že se blíží nejdůležitější okamžik jejího života: setkání s učitelkou, která „odhalí závoj před světem dosud zakrytým, a co víc, bude ji milovat...“ Vychovatelka si však plně uvědomovala osudovost tohoto setkání. Po třech dnech napsala v dopise své přítelkyni: „Snažila jsem se vši silou potlačit své vzrušení, a přece jsem se třásla tak silně, že jsem se sotva držela na nohou. Jak jsme se blížili k domu, spatřila jsem přede dveřmi malé dítě a kapitán Keller řekl: „To je ona, celý den věděla, že někoho očekáváme, a je netrpělivá od té chvíle, co její matka vám jela na nádraží naproti.“ Sotva jsem vkročila na první schod, vrhla se na mne s takovou silou, že bych určitě byla spadla, kdyby kapitán Keller nestál za mnou. Helena ale pocítila, že ji kdosi uchopil, zvedl a pevně k sobě přitiskl do náručí.

Kdybychom chtěli jako svědkové znovuprožívat tento okamžik, museli bychom v hlubokém pohnutí respektovat tajemnou moc osudu a v ní hledat příčiny.

Kdykoli zažijeme rozhodující osudové setkání, pocítíme síly božské vůle. Mohli bychom to dokonce pokládat za „důkaz existence Boha“, když sami na sobě poznáme nebo se od jiných lidí dozvíme, jak cílevědomě řídila božská prozřetelnost jejich kroky tak, aby se jejich životní cesty setkaly v určitém časovém bodě a dál pak pokračovaly společně. Dokonce jsme někdy v pokušení nakreslit takovou „zeměpisnou mapu osudu“, která by ukazovala s podvědomou cílevědomostí cestu dvou lidí k bodu vzájemného setkání. Jaké byly stopy, kterými kráčel básník Goethe, a ty, jimiž procházel Schiller, cesty tak bohaté na vnitřní zážitky a vnější podněty, navzájem tak různorodé, ba dokonce protichůdné? Dnes tyto cesty známe, už ve škole jsme se o nich učili, ale koho z nás naučily pocíťovat velký údiv nad přátelským setkáním obou básníků, když se po překonání zdánlivě nepřekonatelných zábran přece jen našli? A byli pak podle Hermana Grimma nejen Goethe a Schiller, ale Goethe a Schiller plus Schiller a Goethe? Toto setkání nevýslovně obohatilo oba

básníky a stejně tak i budoucí duchovní život lidstva.

Osudovým zázrakem bylo také setkání učitelky Anny Sullivanové s Helenkou Kellerovou, velmi nadanou, ale tělesně silně postiženou holčičkou. Před tím zázrakem musíme stát přímo s nábožnou úctou. Které pozemské cesty vedly tyto dvě dívky dříve, než se spojily jejich osudy?

Život Heleny Kellerové známe z její autobiografie, a tak si jej zde jen krátce připomeneme.

Narodila se 27. června 1880 v Tuscumbii, ve státu Alabama v USA a vyrůstala silná a zdravá k radosti svých rodičů. Když jí bylo devatenáct měsíců, těžce onemocněla náhlým zánětem mozku a břicha. Nemoc vypukla prudkými teplotami, ale stejně náhle jí horečky přestaly, jenže zrak a sluch byly úplně ztraceny. Z doby této nemoci pocházejí její první vzpomínky: na něžnou péči matky i na vlastní strašlivou úzkost, když procitla z neklidné dřímoty a pocítila v očích pálení. Jejich světlo bylo stále kalnější.

Jako každé dítě do výměny zubů a po ní měla také Helena silnou snahu napodobovat vše, co na lidech ve svém okolí nahmatala. Byla vysoce inteligentní a postupně se naučila celé řadě znamení, kterými se dorozumívala. Snažme se vžít do situace tohoto nešťastného dítěte: má v sobě živého ducha, ráznou vůli a silné city. Ale tyto duševní síly nemají přiměřený nástroj, s jehož pomocí by se uplatnily. Dítě nevidí ani lidi ani přírodu, může jen hmatat, čichat, ochutnávat. Neslyší žádný zvuk ani slovo, je v něm absolutní ticho a zvuky vnímá jen tak, že pociťuje chvění, které způsobují. Dotýká se rtů svých bližních a přitom zpozoruje, že se dorozumívají pohyby svých rtů. Hned to také samo zkouší a vydává tóny, které neslyší a kterým nikdo nerozumí. Dítěti nestačí těch asi šedesát znamení - samo si je vynalezlo, aby se dorozumělo o základních

věcech všedního dne. Cítí však, že jeho duch je spoután a aby se mohl projevit, nemá k dispozici nic víc než jen své temné nevědomé síly. Chce se jim bránit, osvobodit se od nich a každý neúspěch je vhání do náruče nejstrašlivějšího zoufalství: křičí, zuří, pláče, válí se po zemi a bije kolem sebe. Dítě je po takových záchvatech tělesně úplně vyčerpané a duševně nesmírně zahořklé. „Zdalo se mi, že mě svírají neviditelné ruce,“ vyprávěla později. V pátém a šestém roce se tyto vášnivé výbuchy opakovaly denně, dokonce i po hodinách. Bývala přece vždy silné dítě a před svou osudovou nemocí ani po ní nikdy nezastonala. Jejím životním silám, které se u normálního dítěte v tomto věku prolínají do života fantazie a představ, chyběly základní smyslové vjemy zraku a sluchu. Tím jim také unikla možnost projevit se jako myšlenky, mající formu slov a realizující se řečí. Proto se v ní tyto životní síly musely napěchovat, strašlivě se tísnit a vyvolávat ony hrozné záchvaty zuřivosti. Nikdo se nepokoušel děvčátku pomoci - ne z nedostatku lásky, vždyť jí rodiče tak něžně milovali - ale z bezradnosti a nezkušenosti. Nikdo se nepokoušel o její výchovu a o usměrňování její nespoutané vůle. Zdalo se jim, že jediný projev lásky k tomuto nešťastnému malému stvoření je ponechat mu jeho vůli a všechno mu dovolit. Bylo to nesmírné utrpení, které prožívalo dítě i jeho rodiče.

Helena nemohla mít žádný zvukový ani světelný vjem. To byly závěry při opakovaných prohlídkách u očních a ušních specialistů. Sloužily jí pouze ty smysly, které vlastně nevedou ven do světa za poznáním věcí mimo nás. Vedly Helenu vlastně jen vždy zpět do sebe samé. Například hmatem prožíváme jen pocity, které v nás probíhají, když se něčeho dotkneme. Hmatající konečky prstů pocítily tlak a ten pokračuje v niterných pohybech, které vnímáme. Také náš čich vnímá jen zprávy o tom, co se z věcí uvolňuje, například éterický olej, aby se v nose spojil s naším „já“. Podobně je tomu také u chuťových vjemů,

kteřé v nás realizují víc než jeden prožitek v souvislosti s těmi látkami, které se nám rozpouštějí v ústech a dosahují spojení se slinnou žlázou. Sluch a zrak jsou objektivnější smysly, ale právě ty byly u Heleny vyřazené. Její smyslové zážitky jí vždy znova a znova vtělovaly zpět, zpět a dovnitř do vnímání vlastního těla. (Podobně je tomu u zcela malého dítěte, kojence, což je zcela normální, který vnímá jen vnitřní pocity svého těla, vzbuzující libost či nelibost a nevnímá ještě vjemy objektivní, zprostředkované sluchem a zrakem.)

Silné tvůrčí síly, které vytvářely Helenino tělo, se nemohly postupně z těla uvolňovat jako při normálním vývoji a pak už v dětské fantazii dále působit ve změněné formě. Nemohly se podílet na vytváření dětské fantazie, protože její smyslové vnímání jí nezprostředkovalo žádné představy. Tak byly tyto tvůrčí síly stále pěstovány dovnitř těla a tam působily jako tupá, temná vůle, kterou nemohly prosvětlit jasné a cílevědomé představy. Překypovala životními silami (po té osudové nemoci z ní bylo zase zdravé a silné dítě), ale nemohly se v ní probudit vůbec nebo jen zcela nepatrně *síly vědomí*, které tlumí a překonávají příliš vehementní živost. Byla jen jediná možnost - vzdouvajícím se životním a volným silám dát průchod v záchvatech, které nemůžeme charakterizovat jinak než záchvaty zuřivosti.

Také Anna Sullivanová měla za sebou dlouhou křížovou cestu. I ona skoro úplně oslepla v raném dětství a byla mnoho let nevidomá. Věděla tedy, co to je být slepý. Když jí bylo čtrnáct let, vstoupila do Perkinského slepeckého ústavu v Bostonu. Tam se jí částečně vrátilo světlo jejích očí a ona složila učitelské zkoušky. Byla přesně o čtrnáct let starší než Helena. V letech, kdy Helena začala utvářet své fyzické tělo, byla Anna už ve věku pozemské zralosti a zrodila se v ní samostatná duševní bytost. Heleně bylo sedm let, když se poprvé setkaly a začala se právě vymaňovat z ochranné náruče rodičů a jejich

životních sil. Rodily se samostatné síly jejího těla, nositelé jejího temperamentu a paměti. A učitelka ve svých jednadvaceti letech mohla oslavit narozeniny svého „já“, své osobité duchovní bytosti, která člověka jako individualitu konfrontuje s rodinou, národem i rasou tak, aby si svobodně zvolil k nim svůj vztah. Toto já také opravňuje k ovládnutí vlastního duševního života. Anna byla dosti zralá pro duševní život svých bližních, ne aby jej ovládala, ale probouzela, rozvíjela a zdokonalovala. Byla láskyplná a měla vynikající pedagogické nadání. Nepodřizovala své poslání žádným daným pedagogickým principům nebo systémům či metodám. Řídila se tím, co u Heleny pozorovala, co jí z ní přicházelo vstříc a podle toho si určovala, co a jak bude dělat. Začala s její dokonale vyvinutou snahou po napodobování. Tato snaha byla naštěstí v době Annina nástupu ještě velmi silná, skoro jako by jim přál dobrý osud. Zpočátku si nevěděla rady s principem autority, který je alfou i omegou výchovy mezi sedmým a čtrnáctým rokem. Pak však podřídila Heleninu výchovu oběma principům: *napodobování* i *autoritě*.

Díky svému nadání k napodobování Helena rychle zvládla prstovou abecedu a začala spojovat předměty, kterých se dotýkala, s dojmy, které přijímala, když jí slečna Sullivanová slabikovala do dlaně. Bylo úžasné, jak hned za měsíc po příchodu vychovatelky pochopila tajemství řeči. Jinými slovy: jak rychle se v ní probudil smysl pro slovo, pro pojem. Učitelka jí například pumpovala na jednu ruku pramének chladné vody a do druhé ruky jí slabikovala slovo „voda“. Helena okamžitě pochopila, že každá věc má své jméno a že podle těchto jmen můžeme svět poznávat a dorozumívat se o něm s ostatními lidmi, jen když ta jména a pojmy známe. Tak začala spojovat své vjemy hmatu, pohybu, rovnováhy atd. s pojmy. Ten den poletovala kolem předmětů jako jasná víla a ptala se na jejich jména. Za uplynulý měsíc se naučila sotva třiceti slo- vům. Po tomto roshodujícím zážitku s vodou, který jí otevřel smysl slov a

pojmu, dokázala zvládnout třicet nových slov za hodinu. Když na první výročí příchodu vychovatelky, ovládalo nadané a inteligentní dítě už poklad devíti set slov. Když rozumná vychovatelka odhalila toto nadání malé Heleny, ihned zamítli Vliohny způsoby školkového zaměstnání dětí stejně jako tzv. předškolní vyučování. Jednala s ní - a to je jedno z velkých tajemství jejího zázračného úspěchu - jako se zdravým, normálním, samostatným člověkem. Podle toho s ní také mluvili i odpovídala na její otázky.

Jela s ní do dílny, mnoho spolu cestovaly a sdělovala jí všechny smyslové Vjemy, které Helena vůbec mohla mít - a přidávala k nim nové nutné pojmy, když své chovance vysvětlovala a popisovali okolí. Ano, jako se doplňuje vnímání a pojem (jinými slovy étherné bytí člověka s jeho duchovně duševním bytím), tak se doplňovaly vychovatelka a její chovanka. Byl to báječný příklad, jaké nezměřitelné bohatství může člověk člověku přinášet. Slečna Sullivanová otevřela Heleninu bohatou duši a zachránila ji před zuřivostí a debilitou, do které by musela upadnout, kdyby nebyl probuzen její duch.

Nezdá se nijak pozoruhodné, že slečna Sullivanová brzy pocítila, že výchova tohoto dítěte se stane „rozhodující událostí“ jejího života jen tehdy, když bude mít dost síly a vytrvalosti ji dokončit. Silu a vytrvalost měla a stále těsněji s dítětem srůstala. Z její bezmezné odevzdanosti těžkému úkolu vyrůstalo intuitivní poznání duševního života chovanky i vhodných výchovných metod. Po nedlouhém soužití s Helenou píše v dopise své přítelkyni: „Ještě před nedávným jsem neměla ani tušení, jak se mám pustit do práce a úplně jsem tápala v temnotách. Nicméně teď už to vím a také vím, že to vím. Už nemohu odmítnout svou odpovědnost. Kdyby se však objevily potíže, nebudu už bezradná ani zoufalá a budu vědět,

jak jim čelit. Zdá se mi, že tuším, co Helenina individualita potřebuje. Je to nádherné.”

Také Helena pociťovala intuitivně hlubokou spojitost své duše s duší vychovatelky: „Nedokáží si vysvětlit.vřelé pochopení, které má slečna Sullivanová pro mé radosti a přání. Zpočátku jsem měla jen velmi malé a omezené schopnosti. Má učitelka je rozmnožovala. Všechno kolem mne najednou začalo dýchat láskou a přátelstvím a začínalo mít hluboký význam, když ona přicházela... Má učitelka je mi tak blízká, že ani necítím žádnou vzdálenost. Nikdy nebudu schopna rozpoznat, kolik mé radosti ze všeho krásného mi bylo vrozeno a za kolik vděčím jí. Cítím, že její bytost je od mé neoddělitelná a že šla přede mnou po cestách, kudy teď kráčím já. Vše dobré ve mně je její dílo a nemám jedinou schopnost, jedinou snahu a radost, kterou by ona neprobudila k životu svým laskavým dotykem.”

Můžeme to opravdu pokládat za pouhou náhodu, že tato smysluplná duše, zajatá v temném vězení bez jediného paprsku světla a zvuku zvenčí se začátkem svého školního věku setkala s takovou vychovatelkou? S člověkem, který sám byl schopen světlem svého ducha, tóny své duše prosvětlit a rozeznít duši dítěte? Mnoho lidí se od ní naučilo prstové abecedě, aby s ní mohlo hovořit, s mnoha lidmi navázala ty nejkrásnější vztahy slepá a hluchoněmá Helena, která měla intuitivní smysl pro všechno lidské. Její duše se nesmírně obohatila četbou knih tištěných slepeckým písmem. S bezpříkladnou energií si prosadila studium na universitě, které jí poskytlo obsáhlé vědomosti. *Skutečným* prostředníkem se světem při všem tom byla její vychovatelka, jen ona dokázala „k dobrému obrátit” všechnu tu námahu a trápení, které vždy přináší dorozumívání se pomocí prstové abecedy nebo dotýkání se rtů. Tento vztah duše k duši byl tak osudový, že jej opravdu nemůžeme posuzovat jako *náhodu* v jednom pozemském životě mezi zrozením a smrtí - pokud budeme opravdu nezaujatě naslouchat

hlasu své duše. Nesmíme ani „zázrak“ Heleny Kellerové a Anny Sullivanové podceňovat tím, že bychom jej prohlásili za důkaz svého světového názoru. Smíme jen propůjčit svá slova pro nezaujatý popis. Není totiž nezaujatější a všem teoriím vzdálenější člověk než slečna Sullivanová, která nejasně pociťovala, že její osud s Helenou byl utkán už v duchovních světech, z nichž kráčíme ke svému zrození a který nám zjevují hvězdy. Jak napsala slečna Sullivanová své přítelkyni: „Pochybuji, že by kdy nějaký učitel měl před sebou úkol, který by tak výlučně vyžadoval jeho zájem. Jistě mi při mém narození svítila šťastná hvězda a já teď začínám pociťovat její blahodárný vliv...

Caroline von Heydebrand